

громадян. Згідно з п. 4 ч. 1 ст. 96-2 КК України спеціальна конфіскація застосовується у разі, якщо гроші, цінності та інше майно були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання. Відтак, важливою умовою реалізації судом наведених положень є те, що під час досудового розслідування відповідне майно повинно бути визнано знаряддям вчинення злочину та за рішення слідчого судді на нього накладеного арешт, тим самим отримавши статусу речового доказу. В іншому ж разі, з огляду на положення п. 4 ч. 1 ст. 96-2 КК України, підстав для застосування спеціальної конфіскації не буде.

На сьогодні досить проблемним є питання визначення розміру моральної шкоди, призначення якої має розраховуватися з урахуванням вимоги розумності та справедливості. При цьому варто мати на увазі, що єдиним юридичним документом, за результатами розгляду якого суд може призначити розмір відшкодування, є цивільний позов. В ньому слід чітко зазначити, в чому саме проявилися фізичні страждання (наприклад, це може мати місце у зв'язку з тяжким станом його здоров'я особи, що завдає глибокі моральні страждання).

Список бібліографічних посилань

1. Тертышник В. М. Обеспечение защиты прав и законных интересов граждан в уголовном процессе. *Государство и право*. 2003. № 3. С. 50–55.

2. Погорілко В. Ф. Гарантії прав та свобод людини і громадянина // *Юридична енциклопедія* : у 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т. 1. С. 672.

Одержано 30.04.2020

УДК 159.068

Євгенія Олексіївна Коваленко,

студентка I курсу Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Тетяна Львівна Білоус,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ-ПРАВНИКІВ

Беззаперечно, особливий період життя молодшої людини, який пов'язаний із опануванням основ професійної діяльності та набуттям певного досвіду, потребує від неї перебудови її свідомості. Згідно з Е. Еріксоном, вік студентства це передусім криза ідентичності, яка полягає у послідовності соціальних та індивідуально-особистісних виборів, ідентифікацій, самовизначень та особистісних змін [1].

Прагнення до опанування професією є одним із чинників, що спонукає випускників освітніх закладів до вступу у заклади вищої освіти (ЗВО).

Вступ до вишу супроводжується переходом до нової системи освіти, нового соціального середовища, що є справою складною і часом болючою, тому викликає необхідність адаптації першокурсників до освітнього процесу.

Проблема адаптації студентів-першокурсників є однією з важливих загально-теоретичних проблем і дотепер дискусійною.

Аналіз літератури засвідчує недостатність уваги науковців саме до проблеми розробки соціальних моделей адаптації, визначення її основних чинників. Так, Т. Алексєєва, О. Венгер, Л. Косарева, Ф. Хайруллін, А. Фурман досліджували проблему адаптації студентів до навчання у ЗВО. І. Бех, М. Вієвська, Н. Фролова – проблему соціально-психологічної адаптації підлітків до нових умов навчання; В. Штифурак, В. Сорочинська – педагогічні аспекти адаптації студентів; А. Андрєєва, С. Гапонова, В. Острова, О. Прудська – труднощі початкового етапу навчання і чинники, що впливають на процес адаптації; В. Каземіренко та інші науковці розробили програму дослідження соціально-психологічних чинників адаптації молоді до навчання у ЗВО та майбутньої професії. У той же час, такі вчені як, Т. Буяльська, М. Вієвська, Л. Красовська, О. Маріна, О. Стягунова роблять акцент на важливості адаптації першокурсників до навчання, адже саме вони відчують різку зміну багатьох аспектів свого життя і вважають, що успішність перебігу процесу адаптації є запорукою вдалого подальшого функціонування у певній структурі у певному соціумі.

З точки зору П. Кузнецова, адаптація – це процес установа-лення відповідностей між рівнем актуальних проблем особистості та рівнем їх задоволення [2, с. 59].

Адаптація першокурсників-правників до навчання у ЗВО є складним, багатоаспектним, синтетичним, динамічним процесом, який має певні етапи та сприяє розвитку інтелектуальних та особистісних особливостей студентів. Адаптація студента полягає в здатності відповідати вимогам і нормам освітнього закладу, а також в умінні розвиватися в новому для себе середовищі, реалізувати свої здібності та потреби, не вступаючи із цим середовищем у протиріччя.

У свою чергу, адаптаційний процес поєднаний з вирішенням цілого спектру різних проблем. Однією з центральних соціально-психологічних проблем процесу адаптації є засвоєння нової соціальної ролі – роль студента. Об'ємний комплекс як внутрішніх, так і зовнішніх конфліктів пов'язаних з труднощами прийняття і подальшого виконання норм, відповідних соціальній ролі студента. Першокурсники-правники способом спроб і помилок намагаються засвоїти очікувану від їх поведінку та на її основі будувати подальші взаємовідношення з однолітками та викладачами.

Соціально-психологічні проблеми адаптації першокурсників-правників до навчання у вишу зумовлені психологічними особливостями особистості. Характерними особливостями першокурсників-правників є прагнення до самопізнання і самовизначення в якості суб'єкта соціального життя, а також активна взаємодія з довкіллям. Світоглядне самовизначення містить в собі соціальну орієнтацію особистості, формування життєвих планів, формування власної системи цінностей і власний інтелектуальний пошук. Самовизначення є само по собі дуже складним процесом, який супроводжується перебудовою внутрішньої організації особистості і висуває до першокурсників-правників спеціальні вимоги. Тому, процес зростання супроводжується значними психологічними труднощами, які ще в більший мірі загострюють проблему адаптації першокурсників до навчання.

У період здобування вищої освіти молода людина стикається із багатьма проблемами, поєднаними з початком дорослого життя: нове середовище ровесників і дорослих, перегляд уявлень про себе, необхідність заробітку, можливий переїзд до іншого міста,

проживання в гуртожитку тощо. Постійне вирішення цих проблем потребує внутрішньої самоорганізації, уміння розподілити час і сили в освітньому режиму, стимулює роботу з виявлення й усвідомлення життєвих цінностей, уточнення перспективних планів [3].

Процес адаптації студентів має вирішальне значення у підтримці адекватних співвідношень між ними і середовищем. Встановлення оптимальної відповідності студентів щодо вимог ЗВО у ході здійснення власної діяльності, дозволяє задовольнити та реалізувати пов'язані з ними значущі цілі, забезпечуючи відповідність психологічної діяльності навчання [4, с. 363].

Дослідження показують, що найбільш вразливими у багатьох відношеннях є саме студенти-першокурсники. Тому, на початку навчання максимально необхідна і потрібна допомога першокурсникам-правникам.

У процесі адаптації студентів до вишу, вчена Камінська О. В. виділяє наступні головні труднощі: негативні переживання; незначеність мотивації вибору професії, недостатня психологічна підготовка до неї; невміння здійснювати психологічне саморегулювання поведінки і діяльності, що посилюється відсутністю звички до повсякденного контролю студентів; пошук оптимального режиму праці та відпочинку в нових умовах; налагодження побуту і самообслуговування, особливо при переході з домашніх умов до гуртожитку; відсутність навичок самостійної роботи, невміння конспектувати, працювати з першоджерелами, словниками, довідниками, тощо [4].

Як зазначає Купа І. О., що соціально-виховними заходами для першокурсників є: розвиток навичок соціально-психологічної стриманості, емоційної саморегуляції та самоконтролю; сприяння розкриттю індивідуальних особливостей студентів-правників в умовах вишу; формування почуття згуртованості в групі; зниження тривожного стану в стресових ситуаціях і правова свідомість у різних ситуаціях; проведення зі студентами-першокурсниками психологічних бесід, як сприятимуть правильній оцінці будь-яких ситуацій [5].

Іванченко О. З. пропонує наступні форми виховної роботи для кураторів з першокурсниками: читачькі конференції; диспути, дебати; зустрічі з відомими людьми; предметні олімпіади, тематичні тижні; інтелектуальні ігри; відвідування спектаклів, музеїв,

виставок; туристичні походи, екскурсії; відвідування гуртожитку з метою дослідження побутових умов; контролю дотримання студентами правил внутрішнього порядку, проведення індивідуальної виховної роботи, координації виховних впливів кураторами та представниками студентського самоврядування [6].

Після проведення теоретичного аналізу можемо зазначити, що проблема соціально-психологічних чинників адаптації першокурсників-правників є одним з найважливіших аспектом для успішної адаптації студентів до навчання як процесу, так і для результату досягнення загальної адаптивності, що допомагає першокурсникам-правникам зорієнтуватися й налаштуватися на відповідне студентське життя у нових умовах навчання.

Отже, результати проведеного теоретичного аналізу наукових джерел з зазначеної проблеми спонукають нас до подальшого емпіричного дослідження системи соціально-психологічних чинників адаптації першокурсників-правників до навчання у вишу та її оптимізації.

На наш погляд, перший рік навчання у більшій мірі вирішує завдання закладання фундаменту для професійної підготовки протягом наступних років студентського життя, а успішна організація проходження цього етапу є важливою передумовою для подальших надбань майбутніх правників. Таким чином, з'являється потреба комплексу заходів оптимізації адаптаційного процесу саме на першому курсі, що допоможе першокурсникам-правникам швидше подолати цей нелегкий період.

Список бібліографічних посилань

1. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / пер. с англ. ; общ. ред. и предисл. А. В. Толстых. 2-е изд. М. : Флинта ; МПСИ ; Прогресс, 2006. 352 с.
2. Кузнецов П. С. Концепция социальной адаптации. Саратов : Изд-во Саратов. гос. университета, 2000. 200 с.
3. Мирончук Н. М. Особливості адаптації студентів вищих навчальних закладів до змінених умов життєдіяльності. *Нові технології навчання*. 2013. Вип. 79. С. 82–85.
4. Камінська О. В. Особливості адаптації студентів з особливими потребами до умов навчання у ВНЗ. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2012. № 9 (11). URL: <http://ap.uu.edu.ua/upload/publicationpdf/f24c3af89a415aad4814002ee020292f.PDF> (дата звернення: 20.04.2020).

5. Купа І. О. Особливості проходження адаптації студентів нового набору до умов навчання у ВНЗ I–II рівнів акредитації // Bestreferat.ru : сайт. URL: <https://www.bestreferat.ru/referat-306817.html> (дата звернення: 20.04.2020).

6. Іванченко О. З. Адаптація студентів першого курсу медичного факультету до навчальної діяльності у вищому навчальному закладі. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2016. Т. 16, вип. 3. С. 199–203.

Одержано 22.04.2020

УДК 342.9

Віталій Анатолійович Коврах,

*ад'юнкт відділу Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ»

Починаючи наукове дослідження слід відзначити той факт, що чинне українське законодавство поняття «адміністративний акт» не вживає, що в свою чергу значно ускладнює формулювання змістовного визначення даної дефініції. Варто відзначити, що у більшості країн Європи в підходах до розуміння поняття адміністративного акта домінує саме німецька доктрина в якій поняття адміністративного акта є центральною категорією адміністративно-правової доктрини, адміністративним актом визнається «будь-яке розпорядження, рішення або інший владний захід, спрямований органом влади на врегулювання окремого випадку в галузі публічного права і який має безпосередні зовнішні правові наслідки» [1, с. 54]. З огляду на цю норму можна виокремити такі характерні риси адміністративного акта: він може набувати форми розпорядження, рішення або суверенного заходу; приймається органом влади; приймається з метою врегулювання окремого випадку у сфері публічного права; спрямовується назовні [2, с. 396]. До речі, німецькі науковці взагалі наголошують на необхідності визнання за адміністративним актом статусу джерела права через те, що створює правове становище, права та обов'язки, мають обов'язкову силу [3, с. 388]. На наш погляд такі ознаки можна простежити у Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи де у п.12